

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 19, Nr 3/2015
Wydział Zarządzania i Administracji
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Finanse i rachunkowość

Mirosław Wasilewski¹, Tomasz Felczak²

STRATEGIA PŁYNNOCI FINANSOWEJ W OPINII ZARZĄDZAJĄCYCH GOSPODARSTWAMI ROLNICZYMI³

Wprowadzenie

W teorii finansów wskazuje się na istnienie związku między ryzykiem utraty płynności finansowej a dochodowością prowadzonej działalności⁴. W wyniku konieczności pogodzenia przeciwstawnych celów, jakie stoją przed zarządzającymi jednostkami gospodarczymi, tj. maksymalizacją wartości dla właścicieli, co wymaga odpowiedniego poziomu i struktury kapitału obrotowego oraz minimalizacji ryzyka utraty płynności finansowej, którego przyczyną jest niewystarczający poziom i struktura kapitału obrotowego, opracowana została koncepcja strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko⁵. Charakterystyczną cechą tej strategii płynności finansowej jest prezentacja skrajnych modelowych strategii, co pozwala pokazać odmienność celów, jakim służą⁶. Przyjęta przez zarządzających strategia płynności finansowej jednostki gospodarczej wpływa na realizację jej głównego celu. Kształtowanie relacji w obrębie struktury majątku obrotowego i źródeł jego finansowania w gospodarstwach rolniczych wymaga uwzględnienia

¹ Dr hab. prof. UJK Mirosław Wasilewski, profesor, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

² Mgr Tomasz Felczak, doktorant, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

³ Praca powstała w wyniku realizacji projektu badawczego o nr 2011/03/N/HS4/03090 pt. *Efektywność gospodarstw rolniczych w zależności od strategii płynności finansowej* finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

⁴ W.E. Walker, *Towards a theory of working capital*, The Engineering Economist, Winter 1967, s. 21-35.

⁵ D. Wędzki, *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa, przepływy pieniężne dla właścicieli*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2009, s. 121.

⁶ J. Kubiak, *Hierarchia krótkoterminowych źródeł finansowania przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005, s. 85.

specyfiki rolnictwa, które należy do branż o szczególnie długim cyklu wytwarzania, co w wydatny sposób różnicuje działalność gospodarstw rolniczych, w porównaniu z sektorem pozarolniczym⁷. Często również produkcja rolnicza ma charakter sezonowy, co jest czynnikiem obiektywnym, sprzyjającym utrzymywaniu wysokiego poziomu aktywów obrotowych⁸.

Funkcjonowanie strategii płynności finansowej w gospodarstwach rolniczych bezpośrednio związane jest z codziennymi decyzjami podejmowanymi przez zarządzających. Pomimo zbliżonych celów rolnicy indywidualni, będący podsektorem gospodarstw domowych, w podejmowanych decyzjach finansowych mogą w większym stopniu, niż zarządzający przedsiębiorstwami ulegać wpływowi emocji, nastoju i sytuacji społecznej aniżeli nabytej wiedzy⁹. Dlatego w celu właściwej oceny stosowanej w gospodarstwach rolniczych strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko, istotne jest zbadanie opinii zarządzających w zakresie przesłanek, którymi się kierują w kształtowaniu struktury majątku obrotowego i źródeł jego finansowania.

Cel i metody badań

Celem opracowania jest określenie opinii zarządzających gospodarstwami rolniczymi w zakresie stosowanych strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko.

Badaniami z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu w roku 2013 zostało objętych 60 rolników, udostępniających swoje dane rachunkowe w ramach systemu FADN-PL¹⁰. Doboru obiektów dokonano za pomocą losowania warstwowego według kryterium typu rolniczego gospodarstw, wielkości ekonomicznej i stosowanego w gospodarstwie charakteru strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko. Gospodarstwa rolnicze zostały wylosowane z populacji funkcjonującej w ramach systemu FADN-PL, a ponadto wykazywały w strukturze finansowania operacyjne zobowiązania krótkoterminowe. W skład tych zobowiązań zakwalifikowano zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz krótkoterminowe zadłużenie o charakterze preferencyjnym. Wywiady przeprowadzone zostały przez pracowników Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Płońsku i Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Zgodnie z *Ustawą o zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych*¹¹ informacje

⁷ M. Wasilewski, *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania gospodarowania zapasami w przedsiębiorstwach rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2004, s. 34.

⁸ M. Siudak, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1999, s. 196.

⁹ B. Świecka, *Elementy finansów gospodarstw domowych* [w:] S. Flejterski, B. Świecka (red.), *Elementy finansów i bankowości*, CeDeWu, Warszawa 2006, s. 396.

¹⁰ Farm Accountancy Data Network (FADN) to europejski system zbierania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, którego formalne kształtowanie rozpoczęło się w 1965 r. Rozporządzenie Rady EWG nr 79/65/EWG.

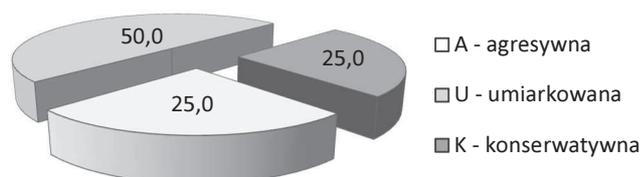
¹¹ Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. O zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz.U. z 2001 nr 3, poz. 20 z późn. zm., art. 3.

o danych osobowych rolników uczestniczących w systemie FADN są utajone, a dostęp do nich posiadają jedynie inspektorzy rachunkowości rolnej. Zasadniczym celem systemu zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych jest określanie rocznych dochodów gospodarstw oraz dokonywanie analizy ekonomicznej i oceny sytuacji w rolnictwie¹².

Zarządzający, którzy uczestniczyli w badaniach prowadzili gospodarstwa rolne w regionie *Mazowsze i Podlasie*. Wybór tego regionu podyktowany był średnią wielkością gospodarstw rolniczych oraz umiarkowaną intensywnością prowadzonej produkcji¹³.

Odpowiedzi udzielone w kwestionariuszu wywiadu przez rolników zagregowane zostały w zależności od stwierdzonego całkowitego charakteru strategii płynności finansowej stosowanej w gospodarstwie. W celu wyznaczenia charakteru tej strategii w ujęciu dochód-ryzyko wykorzystano metodę liniowego porządkowania obiektów wielocechowych¹⁴. Aby uwzględnić wiele aspektów strategii płynności finansowej zastosowano wskaźnik syntetyczny, który polega na zastąpieniu danego zespołu cech, jednym wskaźnikiem, określającym syntetycznie wielkość obiektu ze względu na te cechy¹⁵. Charakter stosowanej całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko określono na podstawie poziomu wskaźników syntetycznych. Dobór stymulant i destymulant zmierzał do przypisania jednostkom o strategii konserwatywnej wyższej liczby punktów. W badaniach przyjęto, iż zarządzający gospodarstwami mogą stosować strategię agresywną, umiarkowaną lub konserwatywną.

Na rys. 1 zaprezentowano strukturę gospodarstw, w których przeprowadzono badania z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu, ze względu na charakter stosowanej całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko.

Rysunek 1. Struktura badanych gospodarstw według charakteru całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko (%)

Źródło: opracowanie własne.

¹² Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. O zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz.U. z 2001 nr 3, poz. 20 z późn. zm., art. 1.

¹³ D. Osuch, L. Goraj, A. Skarżyńska, K. Grabowska (2004), *Plan wyboru próby gospodarstw rolnych polskiego FAND 2004*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2004, s. 6.

¹⁴ StatSoft Polska, *Analizy wielowymiarowe* [materiały kursowe], Kraków 2012, s. 21.

¹⁵ A. Balicki, *Statystyczna analiza wielkowymiarowa i jej zastosowanie ekonomiczno-społeczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009, s. 325.

Ostatecznego określenia charakteru stosowanych strategii dokonano dzieląc populację na podstawie wielkości wskaźnika syntetycznego na kwartyly. Skrajnym kwartyłom przypisano odpowiednio charakter strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko; 1 kwartył – agresywna, 2 i 3 kwartył – umiarkowana, 4 kwartył konserwatywna.

Wyniki badań

W tabeli 1 zaprezentowano strukturę odpowiedzi udzielonych przez zarządzających gospodarstwami rolniczymi na temat czynników, które mają zasadniczy wpływ na poziom płynności finansowej gospodarstwa rolniczego. W grupie respondentów średnio 76,2% udzielonych odpowiedzi wskazywało na wpływ zarówno czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych, których nasilenie uzależnione jest od etapu rozwoju gospodarstwa i sytuacji ekonomicznej w rolnictwie. Brak jednoznacznego rozróżnienia istotnego wpływu konkretnej grupy czynników wskazuje na uwzględnianie w podejmowanych decyzjach zarządczych wpływu obydwu źródeł. Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią był istotny wpływ czynników zewnętrznych (15,9%). Najwyższy udział odpowiedzi wskazującej zarówno na czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne odnotowano wśród zarządzających gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie umiarkowanego charakteru strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko. Udzielone odpowiedzi w pewnym stopniu są zbieżne ze specyfiką umiarkowanego charakteru strategii, który oznacza bardziej elastyczne podejście do struktury aktywów obrotowych, jak i źródeł ich finansowania, niż w jednostkach stosujących skrajne rodzaje charakteru strategii. Wśród zarządzających gospodarstwami, w których odnotowano stosowanie agresywnego i umiarkowanego charakteru strategii płynności finansowej, częściej podkreślano decydujący wpływ czynników wewnętrznych. Wskazuje to na znacznie wyższą świadomość zarządzających gospodarstwami z grup A i U w zakresie potencjalnych wewnętrznych czynników kształtowania płynności finansowej.

Większa świadomość istnienia wewnętrznych czynników może wskazywać na sprawniejsze wykorzystanie narzędzi wewnętrznych w kształtowaniu płynności finansowej gospodarstwa. Najwyższy udział wskazań na uzależnienie płynności finansowej od czynników zewnętrznych odnotowano wśród zarządzających gospodarstwami z grupy K (25%). Tak wysokie uzależnienie płynności od czynników pozostających poza wpływem zarządzających gospodarstwami, w których stosowano konserwatywny charakter strategii płynności finansowej, uzasadnia wykorzystanie w nich zachowawczego podejścia do ryzyka utraty płynności finansowej. Utrzymywanie konserwatywnej struktury aktywów, jak i źródeł ich finansowania stanowiło bufor chroniący zarządzających przed wpływem czynników, na które nie mieli realnego lub świadomego wpływu. W grupie K 12,5% zarządzających gospodarstwami wskazało na czynniki wewnętrzne, jako mające decydujący wpływ na poziom płynności finansowej w gospodarstwie. Wśród zarządzających gospodarstwami, w których stwierdzono konserwatywną strategię płynności finan-

sowej, istnieje znaczna grupa rolników świadomie utrzymujących zachowawcze podejście do ryzyka utraty płynności finansowej. Wysoki poziom płynności w tej grupie gospodarstw można uznać za wynik celowego działania zarządzających, którzy wykorzystują czynniki wewnętrzne do utrzymania bezpieczeństwa finansowego gospodarstwa rolniczego.

Tabela 1. Czynniki decydujące o poziomie płynności finansowej w gospodarstwie (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Strategia			\bar{X}
		A*	U	K	
1	Zewnętrzne, tj. te, które nie zależą od rolnika, np. ceny sprzedaży, koniunktura na rynku produktów rolniczych, czynniki przyrodnicze, itp.	13,3	12,5	25,0	15,9
2	Wewnętrzne, tj. uzależnione od decyzji podejmowanych przez zarządzających, np. skala i technologia produkcji itp.	0,0	9,4	12,5	7,9
3	Zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne	86,7	78,1	62,5	76,2

*A – agresywna, U – umiarkowana K – konserwatywna.

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 2 przedstawiono strukturę odpowiedzi zarządzających gospodarstwami rolniczymi na temat aspektów utrzymania płynności finansowej w ich gospodarstwie. Najczęściej udzielaną odpowiedzią wśród wszystkich respondentów było powiązanie płynności finansowej z bezpieczeństwem finansowym gospodarstwa rolniczego i domowego (44,9%). Podejście do płynności finansowej jedynie od strony ryzyka jego utraty i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa finansowego najczęściej wskazywano w gospodarstwach z grup U i K, odpowiednio 49,1% i 45,8%. Zarządzający gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie agresywnego charakteru strategii płynności finansowej, znacznie rzadziej wskazywali bezpieczeństwo finansowe jako powiązane z utrzymywaniem płynności finansowej. Równocześnie zarządzający gospodarstwami z grupy A znacznie częściej, niż w innych grupach, podkreślali powiązanie płynności finansowej, z unikaniem dodatkowych kosztów związanych z jej utratą (25%). Częstsze wskazywanie tej odpowiedzi wśród rolników prowadzących gospodarstwa z grupy A, wynikać mogło z ich doświadczeń w zakresie ryzyka utraty płynności finansowej, które w tych jednostkach jest znacznie wyższe, w związku z niższym poziomem płynności finansowej. Zarządzający gospodarstwami, w których stwierdzono umiarkowany charakter strategii płynności finansowej, znacznie częściej niż przeciętnie (20%) wskazywali na wpływ utrzymania płynności finansowej na łatwiejsze uzyskanie kredytu bankowego. Zarządzający gospodarstwami z grupy U w znacznie większym zakresie wskazywali na świadomość behawioralnych stosunków z instytucjami finansowymi, które w ramach oceny zdolności kredytowej kontrahenta uwzględniają terminowość spłaty dotychczasowego zadłużenia. Nieterminowość spłaty zadłużenia może skutkować dla zarządzających gospodarstwami rolniczymi brakiem dostępu do kolejnych kredytów.

Tabela 2. Aspekty utrzymywania płynności finansowej w gospodarstwie rolniczym (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Strategia			\bar{X}
		A	U	K	
1	Przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa finansowego gospodarstwa rolniczego i domowego	35,7	49,1	45,8	44,9
2	Stanowi element konieczny dla osiągnięcia zamierzonych zysków ze sprzedaży	7,1	3,6	4,2	4,7
3	Pozwala uniknąć dodatkowych kosztów związanych z utratą płynności finansowej	25,0	12,7	12,5	15,9
4	Przyczynia się do poprawy relacji z dostawcami, gdyż umożliwia terminowe regulowanie zobowiązań, w tym zwłaszcza krótkoterminowych	14,3	9,1	16,7	12,1
5	Umożliwia łatwiejsze uzyskanie kredytu bankowego	14,3	20,0	12,5	16,8
6	Zwiększa możliwości intensyfikacji produkcji	3,6	5,5	8,3	5,6

Źródło: opracowanie własne.

Za wpływem utrzymania płynności finansowej na poprawę stosunków z dostawcami opowiadało się najwięcej zarządzających gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie konserwatywnego charakteru strategii płynności finansowej. Najmniej wskazań zarządzających gospodarstwami rolniczymi odnotowano na odpowiedzi, iż płynność finansowa stanowi element konieczny dla osiągnięcia zamierzonych zysków ze sprzedaży. Wskazuje to na niewielkie powiązanie, w opinii zarządzających, kwestii realizacji planowanych przychodów w kontekście utrzymywanej płynności finansowej. Najwięcej wskazań w wyróżnionych na podstawie strategii płynności finansowej grupach gospodarstw na powiązanie płynności z osiąganymi zyskami stwierdzono wśród zarządzających gospodarstwami z grupy A (7,1%). Stosowanie przez zarządzających gospodarstwami rolniczymi agresywnej strategii płynności finansowej, w pewnym zakresie mogło wynikać, właśnie z większego powiązania przez zarządzających kwestii ryzyka utraty płynności finansowej z planowanymi przychodami.

Ocenę charakteru zarządzania środkami pieniężnymi w gospodarstwie, w opinii zarządzających, przedstawiono w tabeli 3. Umiarkowane podejście do kwestii związanych z zarządzaniem środkami pieniężnymi w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolniczym zadeklarowało 85% respondentów. Najmniej odpowiedzi na umiarkowany charakter stosowanej w gospodarstwie polityki zarządzania gotówką odnotowano wśród zarządzających gospodarstwami z grupy K. W grupie gospodarstw, w których stwierdzono stosowanie konserwatywnego charakteru strategii płynności finansowej, 25% zarządzających stwierdziło, iż stosuje konserwatywne podejście do zarządzania środkami pieniężnymi. Jednak 12,5% zarządzających z grupy K zadeklarowało agresywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Znacznie mniej wskazań na agresywne zarządzanie gotówką odnotowano w gospodarstwach z grupy A. Zarządzający gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie agresywnego charakteru strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko, znacznie rzadziej wskazywali na stosowanie skrajnych podejść do stosowanej polityki

zarządzania środkami pieniężnymi. Zarządzający gospodarstwami z grupy A w zdecydowanej większości deklarowali umiarkowane podejście do zarządzania środkami pieniężnymi, co może wskazywać na ich większą świadomość w zakresie ryzyka związanego z potencjalną utratą płynności finansowej w przypadku niedoboru najpłynniejszych aktywów. Wśród zarządzających gospodarstwami, w których odnotowano stosowanie umiarkowanego charakteru strategii płynności finansowej, nikt nie wskazał na agresywne zarządzanie środkami pieniężnymi.

Tabela 3. Ocena charakteru stosowanej w gospodarstwie polityki zarządzania gotówką (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Strategia			\bar{X}
		A	U	K	
1	Agresywna, tj. nastawiona na zwiększanie przychodów ze sprzedaży, przy wysokim ryzyku utraty płynności finansowej	6,7	0,0	12,5	1,7
2	Umiarkowana, tj. przeciętne możliwe do osiągnięcia przychody ze sprzedaży, przy umiarkowanym ryzyku utraty płynności finansowej	86,7	83,3	62,5	85,0
3	Konserwatywna, tj. niższe od możliwych do osiągnięcia przychody ze sprzedaży, przy minimalnym ryzyku utraty płynności finansowej	6,7	16,7	25,0	13,3

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 4 zaprezentowano ocenę zarządzających w zakresie stosowanej w gospodarstwie rolniczym strategii zarządzania zapasami. W skali całej grupy respondentów, 86,4% zarządzających deklarowało stosowanie umiarkowanego podejścia do zarządzania zapasami.

Tabela 4. Ocena charakteru stosowanej w gospodarstwie polityki zarządzania zapasami (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Strategia			\bar{X}
		A	U	K	
1	Agresywna, tj. nastawiona na zwiększanie przychodów ze sprzedaży, przy wysokim ryzyku utraty płynności finansowej	6,7	0,0	0,0	1,7
2	Umiarkowana, tj. przeciętne możliwe do osiągnięcia przychody ze sprzedaży, przy umiarkowanym ryzyku utraty płynności finansowej	86,7	86,2	86,7	86,4
3	Konserwatywna, tj. niższe od możliwych do osiągnięcia przychody ze sprzedaży, przy minimalnym ryzyku utraty płynności finansowej	6,7	13,8	13,3	11,9

Źródło: opracowanie własne.

Jedynie 1,7% rolników deklarowało wariant agresywny i byli to tylko zarządzający gospodarstwami, w których wystąpiła agresywna strategia płynności finansowej. Żaden z zarządzających gospodarstwami z grup U i K, nie wskazał na stosowanie agresywnego zarządzania zapasami. Wśród zarządzających z grupy A odnotowano taki sam udział odpowiedzi, zarówno na wariant konserwatywny, jak i agresywny stosowanej strategii zarządzania zapasami. Bez względu na stwierdzoną w gospodarstwie strategię płynności finansowej, zarządzający znacznie częściej wskazywali na stosowanie umiarkowanych wariantów zarządzania zapasami w gospodarstwie rolniczym.

W tabeli 5 przedstawiono opinie rolników na temat istnienia związku między ryzykiem utraty płynności finansowej, a poziomem dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolniczego. Najwięcej respondentów opowiedziało się za istnieniem zależności między płynnością finansową i dochodowością gospodarstwa. Wśród zarządzających gospodarstwami z grupy A 93,3% respondentów wskazywało na istnienie zależności między płynnością finansową, a dochodowością. Ponadto 80% rolników, w których gospodarstwach stwierdzono stosowanie agresywnej strategii płynności finansowej wskazywało, że zależność ta nie jest liniowa, gdyż pewnego poziomu ryzyka nie można przekroczyć. Wśród zarządzających gospodarstwami z grupy U 83,3% opowiedziało się za istnieniem zależności między dochodowością, a płynnością, jednak tylko 63,3% respondentów podkreślało jej ograniczenia i wynik ten był zbliżony do średniej z całej populacji. Najmniejszy udział wskazań na istnienie zależności między płynnością finansową, a poziomem dochodów odnotowano wśród zarządzających gospodarstwami, w których stosowano konserwatywną strategię płynności finansowej (66,7%). Ponadto jedynie 40% spośród zarządzających gospodarstwami z grupy K podkreślało pewne ograniczenia tej zależności. Najmniejszy udział wskazań w skali całej grupy odnotowano w przypadku braku związku płynności finansowej z osiąganymi dochodami z rodzinnego gospodarstwa (18,3%). Około co piąty respondent nie dostrzegał związku płynności finansowej i dochodowości działalności, co może świadczyć o ograniczonej skali świadomego kształtowania strategii płynności finansowej w tych podmiotach. Udział odpowiedzi wskazujących na brak związku płynności finansowej i dochodowości wzrastał wraz ze zwiększaniem się konserwatywności strategii stosowanej w gospodarstwach. W grupie A 6,7% rolników wskazało na brak zależności, jednak w grupie U 16,7% zarządzających nie dostrzegało tej relacji. Najwięcej negatywnych odpowiedzi odnotowano wśród zarządzających gospodarstwami, w których wystąpiła konserwatywna strategia płynności finansowej (33,3%). Zarządzający gospodarstwami rolniczymi, którzy potwierdzają istnienie zależności między płynnością finansową i dochodowością, znacznie częściej stosują agresywny charakter strategii płynności finansowej. Część stosujących konserwatywne podejście do strategii płynności finansowej, nie widzi potencjalnych korzyści z ograniczenia poziomu utrzymywanej płynności finansowej, przez co nie dopuszczają do wzrostu ryzyka działalności.

Tabela 5. Zależność między ryzykiem utraty płynności finansowej a poziomem dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Strategia			\bar{X}
		A	U	K	
1	Tak, istnieje zależność, im większe ryzyko tym większe są potencjalne dochody	13,3	20,0	26,7	20,0
2	Tak, istnieje zależność, ale pewnego poziomu ryzyka nie można przekroczyć, gdyż nie osiągnie się dochodów	80,0	63,3	40,0	61,7
3	Nie, płynność finansową trzeba utrzymywać, a dochód zależy od innych czynników	6,7	16,7	33,3	18,3

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 6 przedstawiono odpowiedzi zarządzających gospodarstwami rolniczymi na temat wpływu różnych rodzajów aktywów na dochód generowany w ich gospodarstwie. W ramach teorii strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko wskazuje się na zasadniczy wpływ aktywów trwałych na wartość generowaną dla właścicieli. Wśród badanych zarządzających gospodarstwami rolniczymi za większym wpływem aktywów trwałych na generowane dochody opowiedziało się 34,9% respondentów. Pozostali rolnicy wskazywali aktywa obrotowe jako przyczyniające się w większym stopniu do uzyskiwanych dochodów. Wśród zarządzających gospodarstwami, w których odnotowano stosowanie agresywnego charakteru strategii płynności finansowej znacznie częściej (43,8%), niż w innych grupach, wskazywano aktywa trwałe, jako składnik majątku w największym stopniu wpływający na generowane dochody. Zarządzający gospodarstwami z grupy U znacznie częściej uznawali wpływ aktywów obrotowych na generowane dochody, jednak najwyższy udział wskazań aktywów obrotowych (73,3%), jako czynnika determinującego dochody gospodarstwa odnotowano w gospodarstwach z grupy K. Opinie rolników zarządzających gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie konserwatywnego charakteru strategii płynności finansowej wskazują, iż przyjęta w tych gospodarstwach struktura aktywów obrotowych i źródeł ich finansowania odpowiada poglądom zarządzających.

Tabela 6. Składniki majątku w największym stopniu wpływające na generowanie przychodów gospodarstwa rolniczego

Lp.	Wyszczególnienie	Charakter strategii			\bar{X}
		A	U	K	
1	Aktywa obrotowe	56,3	65,6	73,3	65,1
2	Aktywa trwałe	43,8	34,4	26,7	34,9

Źródło: opracowanie własne.

Rolnicy ci utrzymują wysoki poziom aktywów obrotowych, gdyż w ich opinii ten rodzaj majątku w największym stopniu przyczynia się do efektywności prowadzonego gospodarstwa, a dodatkowo ogranicza ryzyko utraty płynności finanso-

wej. Zarządzający gospodarstwami z grupy A nieprzypadkowo starają się ograniczyć poziom aktywów obrotowych, w celu poprawy efektywności funkcjonowania gospodarstwa rolniczego.

Wnioski

Celem opracowania było określenie opinii zarządzających gospodarstwami rolniczymi w zakresie stosowanego podejścia do strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski.

1. Zarządzający gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie konserwatywnej strategii płynności finansowej znacznie częściej, niż w gospodarstwach z grupy A wskazywali na zasadniczy wpływ czynników zewnętrznych na poziom płynności finansowej. Mniejsze znaczenie czynników wewnętrznych, na które zarządzający mieli wpływ nie dawało podstaw do prowadzenia celowej strategii płynności finansowej, która opiera się na wykorzystaniu czynników będących w zasięgu zarządzających, w celu kreowania płynności finansowej. W sytuacji braku takich czynników, jedynym rozwiązaniem zarządzających w celu osiągnięcia bezpieczeństwa finansowego było utrzymywanie zachowawczego poziomu najpłynniejszych aktywów i minimalizowanie wartości zobowiązań krótkoterminowych.
2. Ocena stosowanej przez zarządzających gospodarstwami strategii zarządzania środkami pieniężnymi i zapasami była zazwyczaj umiarkowana. Wskazuje to na nie stosowanie przez rolników punktów odniesienia (wielkości średnich lub teoretycznych), dzięki którym mogliby lepiej określić stosowaną we własnym gospodarstwie strategię zarządzania w zakresie płynności. Wyznaczenie punktów odniesienia (benchmarków) pozwoliłoby w bardziej obiektywny sposób kształtować utrzymywaną w gospodarstwie rolniczym strukturę aktywów obrotowych i źródeł ich finansowania.
3. Wraz ze wzrostem agresywności strategii płynności finansowej zwiększa się świadomość zarządzających w zakresie wpływu płynności finansowej i aktywów trwałych na możliwość generowania dochodów. Wskazuje to, że w grupie gospodarstw, w których odnotowano umiarkowaną lub agresywną strategię płynności finansowej, występuje większy udział zarządzających celowo kształtujących strukturę majątku obrotowego i źródeł jego finansowania. W grupie K zarządzający kierowali się głównie aspektami bezpieczeństwa finansowego i nie widzieli potencjalnych korzyści z ograniczania wysokiego poziomu aktywów obrotowych.

Bibliografia:

1. Balicki A., *Statystyczna analiza wielkowymiarowa i jej zastosowanie ekonomiczno-społeczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.
2. Flejterski S., Świecka B. (red.), *Elementy finansów i bankowości*. CeDeWu, Warszawa 2006.

3. Kubiak J., *Hierarchia krótkoterminowych źródeł finansowania przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005.
4. Osuch D., Goraj L., Skarżyńska A., Grabowska K., *Plan wyboru próby gospodarstw rolnych polskiego FAND 2004*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2004.
5. Siudak M., *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1999.
6. StatSoft Polska, *Analizy wielowymiarowe* [materiały kursowe], Kraków 2012.
7. Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. O zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz.U. z 2001 nr 3, poz. 20z późn. zm.
8. Wasilewski M., *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania gospodarowania zapasami w przedsiębiorstwach rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2004.
9. Walker W.E., *Towards a theory of working capital*, The Engineering Economist, Winter 1967.
10. Wędzki D., *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa, przepływy pieniężne dla właścicieli*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2009.

Abstrakt:

W opracowaniu przedstawiono opinie zarządzających gospodarstwami rolniczymi w zakresie stosowanego podejścia do strategii płynności finansowej w ujęciu dochód-ryzyko. Badaniami z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu w roku 2013 zostało objętych 60 rolników funkcjonujących w ramach systemu FADN-PL.

Wraz ze wzrostem agresywności strategii płynności finansowej zwiększała się świadomość zarządzających w zakresie wpływu płynności finansowej i aktywów trwałych na możliwość generowania dochodów. Zarządzający gospodarstwami, w których stwierdzono stosowanie konserwatywnej strategii płynności finansowej znacznie częściej, niż w gospodarstwach z grupy A, wskazywali na zasadniczy wpływ czynników zewnętrznych na poziom płynności finansowej w gospodarstwie.

The strategy of liquidity in the opinion of management in agricultural farms

The paper presents the opinions of the farmers for the approach to the financial liquidity strategy in terms of income-risk. The questionnaire survey was conducted in 2013, among 60 farmers who were cooperating with the system FADN-PL.

The managers of the agricultural farms, who were using aggressive financial liquidity strategy, had known more about the impact of financial liquidity and assets structure on the ability to generate income. Those farmers, who had been applying a conservative liquidity strategy, often pointed to the significant impact of external factors on the level of liquidity in the farm.

Post-Doctoral Degree, professor UJK Mirosław Wasilewski, Jan Kochanowski University in Kielce.

MBA Tomasz Felczak, doctoral student, Warsaw University of Life Sciences (SGGW).